

ODBORNÁ PRIPRAVENOSŤ A KARIÉRNE VZDELÁVANIE DÔSTOJNÍKOV OZBROJENÝCH SÍL SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Monika SAGANOVÁ

PROFESSIONAL READINESS AND CAREER EDUCATION OF OFFICERS OF THE ARMED FORCES OF THE SLOVAK REPUBLIC

Abstract: *The article points out the importance of increasing the professional readiness of officers of the Armed Forces of the Slovak Republic, which is no less important than career education carried out, as a rule, by the Centre of Education. It summarizes the current requirements for military rank, for the level of knowledge of a foreign language and, last but not least, the requirements for the position. Individual requirements are met by professional soldiers by completing professional courses at home and abroad. Equivalent courses abroad are more expensive, but to a large extent more professional and beneficial for individual professional soldiers.*

Keywords: *professional readiness, career education, officers, course, commander, leader, requirements, knowlede*

ÚVOD

Vzdelávanie dôstojníkov ozbrojených síl Slovenskej republiky začína už prvým dňom prijatia profesionálneho vojaka do prípravnej štátnej služby. Legislatíva pojednávajúca o štátnej službe profesionálnych vojakov, či už je to zákon 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov alebo jednotlivé služobné predpisy, smernice a nariadenia stanovujú požiadavky, ktoré musí profesionálny vojak splniť pred povýšením alebo vymenovaním do vyššej vojenskej hodnosti. Vzdelávanie dôstojníkov ozbrojených síl Slovenskej republiky je však nepretržitá a systematická aktivita počas celej doby trvania výkonu štátnej služby a pre kvalitné plnenie služby je často nepostačujúce len splnenie základných požiadaviek na vojenskú hodnosť stanovených služobným predpisom.

Profesionálny vojak musí mať aj odborné vedomosti a zručnosti v závislosti od konkrétnej zastávanej funkcie tak, aby bol odborník vo svojej oblasti a tým mohol byť aj dobrým lídrom a veliteľom pre svojich podriadených. Pretože ako povedal **Hirisch** vo svojej publikácii „Follow me“ len odborne pripravený a skúsený veliteľ môže byť osobným príkladom svojim podriadeným tím, že bude viesť svojich vojakov a bude vždy v čele bitky. (1, s.39)

Poslaním inštitúcií zabezpečujúcich celoživotné vzdelávanie profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky musí zahŕňať nie len kariérne vzdelávanie ale aj zvyšovanie odbornej pripravenosti. Dôstojníci získavajú odborné zručnosti a vedomosti prostredníctvom absolvovania odborných kurzov v domácich vzdelávacích a výcvikových zariadeniach a v zariadeniach členských štátov NATO, členských štátov EÚ, medzinárodných organizáciách alebo v iných štátoch na základe bilaterálnej spolupráce s Ministerstvom obrany Slovenskej republiky.

1 SÚČASNÉ POŽIADAVKY NA DOSTOJNÍKOV OS SR

Kvality veliteľa podľa **Clausewitza** udávajú jeho správne vlastnosti ako človeka alebo inak povedané jeho „vojenský génium“, ktorý sa prejavuje schopnosťou veliteľa prijímať rozhodnutia s vedomím všetkých rizík a napriek nim nezostať pasívnym. Dobrý veliteľ je rozvážny a snaží sa vidieť všetky následky, ale napriek tomu ho to neobmedzuje a vie, kedy je potrebné riskovať. Musí mať intuíciu, ktorá ho vedie, keď je zahalený hmlou vojny a nedostávajú sa k nemu informácie, alebo informácie ktoré má sú protichodné. Veliteľ obdarený vojenským géniom dokáže minimalizovať pôsobenie náporu pochopením komplexnosti vojny a čeliť mu vďaka svojim skúsenostiam a praktickým schopnostiam. (2, s. 53)

Veliteľ potrebuje mať nie len vedomosti, ktoré mu napomáhajú pri plánovaní, rozhodovaní či velení ale potrebuje mať aj praktické schopnosti a odborné vedomosti, na ktorých môže stavať.

1.1 Požiadavky na vojenskú hodnosť

V súčasnosti požiadavky na jednotlivé dôstojnícke vojenské hodnosti stanovuje Služobný predpis hlavného služobného úradu č.109/2022 o požiadavkách na vojenskú hodnosť a odborných požiadavkách na výkon funkcie, o úrovni znalosti cudzieho jazyka na vojenskú hodnosť a na výkon funkcie, o spôsobe ich získavania, o podmienkach uznávania požiadaviek na vojenskú hodnosť a odborných požiadaviek na výkon funkcie dosiahnutých pred účinnosťou zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Služobný predpis HSÚ č. 109/2022“), ktorý od 1. januára 2023 nahrádza Služobný predpis HSÚ č. 111/2015 v znení neskorších predpisov. (5)

V hodnostnom zbore dôstojníkov - poručík, nadporučík a kapitán je požiadavkou na vojenskú hodnosť absolvovanie vojenského programu alebo dôstojníckeho kurzu pre absolventov vysokých škôl (ďalej len „DKAVŠ“).

Pre vojenskú hodnosť major je požiadavkou na vojenskú hodnosť základný veliteľsko-štábný kurz (ďalej len „ZVŠK“) organizovaný Centrom vzdelávania Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika (ďalej len „AOS“).

Pre vojenské hodnosti podplukovník a plukovník je požiadavkou na vojenskú hodnosť vyšší veliteľsko-štábný kurz (ďalej len „VVŠK“), pre generálske vojenské hodnosti je požiadavkou na vojenskú hodnosť kurz národnej bezpečnosti (ďalej len „KNB“) organizovaný rovnako Centrom vzdelávania. (Služobný predpis HSÚ č. 109/2022, s.2-3)

Profesionálny vojak, ktorý úspešne absolvoval zahraničný ekvivalentný kurz na vojenskú hodnosť podľa prílohy č. 1 Služobný predpis HSÚ č. 109/2022 taktiež spĺňa požiadavky na vojenskú hodnosť.

1.2 Požiadavky na úroveň znalosti cudzieho jazyka na vojenskú hodnosť a na výkon funkcie

Ako členský štát NATO participujeme na medzinárodných cvičeniach či vo viacerých operáciách a misiách mimo územia Slovenskej republiky, kde je nutnosť znalosti anglického jazyka. Úroveň znalosti cudzieho jazyka sa posudzuje podľa štandardizačnej dohody NATO STANAG 6001 (Smernica MO SR č. 14/2017). Na výkon dôstojníckej hodnosti nadporučík je potrebné dosiahnuť SLP 1111, pre hodnosť kapitán, major, podplukovník a plukovník je to úroveň SLP 2222, a pre generálske hodnosti je potrebné dosiahnuť SLP 2+2+2+2+.

Môžeme podotknúť, že od 1. januára 2024 budú požiadavky na úroveň znalosti cudzieho jazyka mierne znížené prijatím nového Služobného predpisu HSÚ č. 109/2022. Dotýka sa to najmä dôstojníkov v hodnostnom zbore poručík (rovnako aj v poddôstojníckej hodnosti rotný a čatár), kde bola stanovená úroveň znalosti cudzieho jazyka na SLP 1111. Podľa nového služobného predpisu sa znalosť cudzieho jazyka pre hodnosť poručík (rotný a čatár) **nevyžaduje**. Pre vojenské hodnosti podplukovník a plukovník sa znížila úroveň znalosti cudzieho jazyka zo SLP 2+2+2+2+ na SLP 2222 a pre hodnosti brigádny generál, generálmajor, generálporučík a generál sa znížila požiadavka na znalosť cudzieho jazyka z úrovne SLP 332+2+ na úroveň SLP 2+2+2+2+.

Je otázne, či táto zmena vplynula z medzinárodných požiadaviek na znalosť cudzieho jazyka profesionálnych vojakov, alebo to bol len jeden zo spôsobov ako vylepšiť štatistické údaje čo najrýchlejšie a bez finančného zaťaženia.

1.3 Odborné požiadavky na vojenskú hodnosť

Odborné požiadavky na vojenskú hodnosť určuje Služobný predpis HSÚ č. 109/2022 len pre vojenskú hodnosť vojak 2. stupňa, slobodník a desiatnik, a tým je **odborný výcvik jednotlivca**. Odborné požiadavky pre hodnostný zbor dôstojníkov sú stanovené len pre odbornosti vojenského zdravotníctva alebo pre veterinárnych lekárov, pre odborníkov na ornitológiu, na požiarnu ochranu, ekológiu či pre odborníkov na inžiniersku leteckú službu a iné špecializované odbornosti.

Avšak požiadavky na odbornú pripravenosť dôstojníkov na základných veliteľských pozíciách ako sú veliteľ čaty, roty, práporu, náčelník logistiky, náčelník operačného plánovania a ostatné základné funkcie, služobný predpis nestanovuje. Spravidla prvé vzdelávanie dôstojníkov po ukončení vysokoškolského vzdelávania na AOS alebo po absolvovaní DKVŠ nastáva po uplynutí minimálnej doby štátnej služby v hodnosti poručík, nadporučík a kapitán, čo tvorí spolu 10 rokov. Takže profesionálny vojak v dôstojníckej hodnosti sa dostáva na prvé vzdelávanie až po desiatich rokoch služby.

Akadémia ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši je jedinou vzdelávacou inštitúciou na Slovensku, ktorá pripravuje vysokoškolsky vzdelaných dôstojníkov pre ozbrojené sily Slovenskej republiky. Jej poslaním je vzdelávať, vychovávať, inšpirovať a nadchnúť profesionálnych vojakov pre službu vlasti tak, aby uprednostňovali hodnoty ako sú povinnosť, zodpovednosť a česť pred osobnými záujmami.

2 KARIÉRNE VZDELÁVANIE HODNOSTNÉHO ZBORU DÔSTOJNÍKOV OS SR

Požiadavky na vojenskú hodnosť predstavujú v systéme požiadaviek na výkon štátnej služby jednu z podmienok, ktoré musí profesionálny vojak splniť pred povýšením alebo vymenovaním do vyššej vojenskej hodnosti. (§ 43 až 49 zákona č. 281/2015 Z. z.)

Cieľom ďalšieho kariérneho vzdelávania súvisiaceho so zmenou vojenskej hodnosti je získanie všeobecných vojenských znalostí a zručností v potrebnom rozsahu a oboznámenie sa s obsahom zodpovedajúcim konkrétnej vojenskej hodnosti s prihliadnutím na organizačné stupne, na ktorých môžu byť funkcie s touto vojenskou hodnosťou plánované. Požiadavky na vojenskú hodnosť sú stanovené rovnako pre všetkých profesionálnych vojakov v rovnakej vojenskej hodnosti nezávisle od zastávanej funkcie.

A však každá funkcia a každá odbornosť si vyžaduje znalosť v danej oblasti, a preto by mali byť stanovené nie len všeobecné požiadavky na vojenskú hodnosť ale aj odborné požiadavky na konkrétnu funkciu v závislosti od danej odbornosti.

Tým by sa zvýšila odborná pripravenosť profesionálnych vojakov na dôstojníckych hodnostiach a nastala by potreba absolvovania odborných kurzov pre dôstojníkov aj v domácom prostredí, ktoré sa v súčasnosti nevykonávajú vôbec alebo len v obmedzenom počte.

Požiadavky na vojenskú hodnosť, ktoré sú stanovené Služobným predpisom HSÚ č. 109/2022, v súčasnosti získava profesionálny vojak v kariérnych kurzoch na vojenskú hodnosť pred povýšením alebo vymenovaním do vyššej vojenskej hodnosti.

Kariérne kurzy dôstojníkov organizuje Centrum vzdelávania Akadémie ozbrojených síl gen. Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši prostredníctvom vzdelávacích aktivít.

3 ZVYŠOVANIE ODBORNEJ PRIPRAVENOSTI DOMA A V ZAHRANIČÍ

Kurzy zamerané na samotné zvyšovanie odbornej pripravenosti dôstojníkov OS SR na území Slovenska sa vykonávajú vo vzdelávacích a výcvikových zariadeniach centra výcviku Lešť (ďalej len „CV Lešť“), Základňa výcviku a doplňovania Martin alebo v spomínaných priestoroch AOS v Liptovskom Mikuláši. V daných zariadeniach sú organizované len minimálne počty a druhy kurzov určené pre dôstojníkov. Dotýka sa to najmä odborných streleckých kurzov ako je Kurz dynamickej streľby z Pi/Útoč. puška – COMBAT SHOOTING BASIC, kurz taktiky boja malých jednotiek v zastavanej oblasti – INF CQB organizované v CV Lešť, ktoré zabezpečuje výcvik špecifických činností jednotlivca a tímu ostatných silových zložiek SR.

Ďalej sú to krátkodobé odborné kurzy organizované Centrom vzdelávania AOS, kde patrí kurz Bezpečnosť a obrana štátu – Národná bezpečnosť, ktorého cieľom je štúdium problematiky národnej bezpečnosti a obrany s dôrazom na prehĺbenie a rozvinutie analytického a koncepcného myslenia a získanie spôsobilostí potrebných pre výkon pracovných činností zamestnancov ministerstva obrany a verejnej správy, súvisiacich s tvorbou a uskutočňovaním bezpečnostnej a obrannej politiky štátu.

Cieľom kurzu Bojové použitie JTAC je vysvetliť veliteľom a ich štábom na každej úrovni velenia možnosti, schopnosti a limitácie predsunutých leteckých navádzačov (JTAC) v priebehu bojovej činnosti manévrujúcich jednotiek. Podobne kurz JTAC pre-certification course, ktorý je ako príprava dôstojníkov a poddôstojníkov predurčených na vyslanie do certifikačného JTAC kurzu v NATO akreditovanom školiacom stredisku. Zahŕňa pochopenie zásad činnosti JTAC počas plánovania, vykonania a vyhodnotenia CAS a palebnej podpory. Následne kurz JTAC Instructor course, ktorý školí uchádzačov na odbornú funkciu JTAC – Inštruktor podľa SPJ-3-16/JTAC Národný program výcviku predsunutých leteckých navádzačov. (3, s.9-11)

Medzi ďalšie krátkodobé odborné kurzy určené aj pre dôstojníkov patrí Kurz kontrolnej činnosti a vybavovania sťažností, kurz Krízový manažment, Integrovaný záchranný systém SR a civilná ochrana, kurz Rozvoj kľúčových kompetencií veliteľa (manažéra) pozostávajúci zo štyroch modulov – Manažment v podmienkach OS SR, Projektové riadenie, Finančná gramotnosť a Etiketa manažéra. Ďalej sú to kurzy pre logistické odbornosti – kurz Logistika a kurz Podpora zo strany hostiteľskej krajiny, ktorého cieľom je pochopenie filozofie a praktické zvládnutie problematiky HNS (Host-Nation Support). (3, s.42)

Kurzy určené pre dôstojníkov a poddôstojníkov odbornosti G20, ktorí majú podľa SPG-3-25 predpísané plnenie palebnej úlohy ako napríklad kurz Zvláštnosti streľby delostrelectva. Palebná podpora – plánovanie palebnej podpory na stupni prápor/oddiel, ktorého cieľom je pochopenie filozofie plánovania palebnej podpory v pozícii dôstojníka palebnej podpory (Fire Support Officer - FSO) práporu (brigády) v súlade so štandardami NATO. Kurz je zameraný na osvojenie teoretických vedomostí a získanie praktických návykov pri vytváraní produktov plánovania palebnej podpory. Zahŕňa praktické precvičenie štandardných postupov pri plánovaní palebnej podpory operácie vedenej mechanizovaným (manévrovým) práporom. (3, s.21)

Kurz Vyžadovanie delostreleckej palebnej podpory, v ktorom si účastníci kurzu zdokonaľujú filozofiu vyžiadania okamžitej delostreleckej palebnej podpory, praktické zvládnutie pojmov a postupov pri vytvorení požiadavky na delostreleckú palebnú podporu a jej navedenie na cieľ, zvládnutie súvisiacich povelov a hlásení v súlade so štandardami NATO.

Krátkodobé odborné kurzy umožňujú účastníkom kurzov rozširovanie, prehĺbovanie alebo obnovovanie si vedomostí a zručností na vykonávanie jednotlivých činností. Kurzy organizované Centrom vzdelávania AOS sú určené pre profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu MO SR na základných, stredných i vrcholových odborných a manažérskych funkciách. (3, s.2)

Ekvivalentné kurzy v zahraničí, ktorými profesionálny vojak splňa požiadavky na vojenskú hodnosť, profesionálni vojaci OS SR absolvujú vo výcvikových zariadeniach členských štátov NATO, EÚ alebo v iných štátoch na základe bilaterálnej spolupráce s Ministerstvom obrany Slovenskej republiky. Tieto kurzy sú jednoznačne prínosom pre dôstojníkov OS SR, nakoľko ponúkajú také možnosti rozvoja osobnostných vlastností, zvýšenie veliteľských kompetencií a znalostí, ktoré nedokážu poskytnúť kurzy v domácom prostredí.

Nevýhodou ekvivalentných kurzov v zahraničí sú neaplikovateľné poznatky, ktoré vyplývajú z rozdielnej bezpečnostnej politiky, z odlišného geografického, politického, kultúrneho či náboženského prostredia krajiny vykonávajúcej kurz v porovnaní s členskými krajinami NATO a EÚ. To sa odzrkadľuje aj v odlišných postupoch v rámci výcviku, nasadenia, bojovej činnosti či v odlišných postupoch plánovania a riadenia operácií. Kurzy v zahraničí nie sú spravidla úplne obsahovo kompatibilné s národnými kurzami ale napriek tomu vytvárajú podmienky pre kariérno-odborný a osobnostný rast dôstojníkov OS SR.

ZÁVER

Nadobúdanie odbornej profesionality u dôstojníkov OS SR je dlhý a nepretržitý proces, ktorý trvá počas celej doby výkonu štátnej služby. Profesionalita dôstojníkov je zložená z viacerých atribútov. Nie je to len „vojenský genius“, o ktorom píše Clausewitz vo svojich dielach, nepozostáva ani len z intelektu a či samotnej inteligencie jednotlivca, je to súhrn poznatkov, vedomostí a zručností, ktoré slúžia profesionálnemu vojakovi stať sa dobrým veliteľom a vodcom.

Vodcom, ktorý vie vo svojich podriadených vzbudiť nadšenie pre nejakú víziu, či spoločný cieľ. Vodcom, ktorý aktívne preberá vedúcu rolu bez ohľadu na hodnostné zaradenie, aktívne riadi činnosť ostatných a vedie ich k zodpovednosti a zároveň sám ide príkladom. (4, s. 180)

Byť dobrým vodcom je podmienené znalosťou vo svojom odbore. Len ten profesionálny vojak, ktorý sám vie čo a ako má robiť, má reálne skúsenosti, odborné znalosti a vedomosti potrebné na výkon svojej funkcie sa môže postaviť do čela svojej jednotky a byť jej osobným príkladom.

Vzdelávanie dôstojníkov, kariérne i odborné, je neodmysliteľnou súčasťou dobrej perspektívy fungovania ozbrojených síl Slovenskej republiky. S odborne pripravenými a vzdelanými veliteľmi sme schopní zodpovedne budovať spôsobilosti OS SR, chrániť svoju krajinu a efektívne čeliť všetkým bezpečnostným výzvam súčasnosti .

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

1. HIRISCH, G. 2020. Follow me, Gefen Publishing House Ltd, Jerusalem, Israel, ISBN: 978-965-7023-04-4
2. CLAUSEWITZ, Carl von. 2008. O válce: První kniha: O povaze války. Vyd. 3., V nakl. Academia 1. Praha: Academia, 2008
3. Krátkodobé odborné kurzy [online] [cit. 2023-5-12]. Dostupné na internete: <https://lnk.sk/gmgj>

4. GOLEMAN, D. 1998, práce s emoční inteligencí: Jak odstartovat spešnú kariéru, Praha: Colombus 200, 187 s, ISBN 8072-49017-6
5. Služobný predpis HSÚ 109/2022 o požiadavkách na vojenskú hodnosť a odborných požiadavkách na výkon funkcie, o úrovni znalosti cudzieho jazyka na vojenskú hodnosť a na výkon funkcie, o spôsobe ich získavania, o podmienkach uznávania požiadaviek na vojenskú hodnosť a odborných požiadaviek na výkon funkcie v znení neskorších predpisov.

kpt. Ing. Monika SAGANOVÁ

Doktorand katedry bezpečnosti a obrany

Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika

Demänová 393, 031 01 Liptovský Mikuláš 1, Slovenská republika

kuciakova.monika7@gmail.com